

Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις

«Ἐντολή γάρ Κυρίου μὴ σιωπᾶν ἐν καιρῷ κινδυνευούσης Πίστεως. Λάλει γάρ, φησί, καὶ μὴ σιώπα... Διὰ τοῦτο καγὼ ὁ τάλας, δεδοικὸς τὸ Κριτήριον, λαλῶ».

(Ὁσ. Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 1321)

■ Σύναξη γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία

Σύντομη κριτικὴ ἀποτίμησις τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης καὶ ἡ σημασία τοῦ βιβλίου τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. Ἱεροθέου «“Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος” στὴν Κρήτη»*

1. Μία ἐλλειμματικὴ Σύνοδος

Σύμφωνα μὲ τὴν Ὁρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσι καὶ ἱστορία, σὲ κρίσιμες γιὰ τὴν Ἐκκλησία στιγμές, ἕνας Ἅγιος φωτισμένος ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα κατέχει τὸ «πρωτεῖο τῆς ἀληθείας» (Στυλιανὸς Παπαδόπουλος) καὶ γίνεται ὁδηγὸς τῶν ὀρθοδόξων τέμνοντας τὴν ὁδὸ τῆς ἀληθείας.

Ἔτσι, τὸ 1977 ὁ ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς ὁ Νέος Ὁμολογητῆς, μετὰ τὴν πρώτη Προσυνοδικὴ Διάσκεψη, ἀποστέλλει διὰ τοῦ ἐπισκόπου του Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας «περὶ τὴν μελετωμένην Μεγάλῃν Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Ἀποτελεῖ γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους κείμενο καθοδηγητικό. Ὁ ἅγιος Ἰουστίνος προβλέπει τὶς ἀδυναμίες τῶν Προσυνοδικῶν Διασκέψεων, τὴν σχολαστικὴ ἐναλλασσόμενη θεματολογία τῆς μελλούσης τότε Συνόδου, τὴν μεθοδολογία τῶν συζητήσεων, τὴν μὴ σύμφωνη μὲ τὴν Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας συγκρότησι τῆς Συνόδου καὶ τὴν «νεοπαπιστικὴ», ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ, συμπεριφορὰ τοῦ τότε Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. **Εἰσηγεῖται** τὴν μὴ σύγκλησι τῆς Μεγάλῃς Συνόδου, ἢ ὅποια ἐὰν κάποτε θὰ συνεκαλεῖτο, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει ὡς κυριώτερο τῶν θεμάτων τῆς τὴν ἀντιμετώπισι τοῦ θέματος ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ.

Ἔλα τὰ ἀνωτέρω ἐπαληθεύθησαν στὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης (18-26 Ἰουνίου 2016). Ἔχουν περάσει ἤδη δύο χρόνια ἀπὸ τὴν σύγκλησὴ τῆς καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ διαπιστώσει τὸν ἐλλειμματικὸν χαρακτῆρα τῆς σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα: Ἐλλειμματικὴ στὸ ὀρθόδοξο φρόνημα, στὴν συνοδικότητά τῆς, στὶς ἀποφάσεις τῆς.

Ἦδη ἐγράφησαν πολλὰ καὶ σημαντικὰ ὡς κριτικὴ γιὰ τὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης.

* * *

Α) Ὁρθόδοξο φρόνημα: Ἦ ἀναφορὰ ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τῶν προσευχῶν καὶ εὐχῶν τοῦ Πάπα γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου καὶ ἡ παρουσία τῶν αἰρετικῶν, ἔστω καὶ στὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς, φανερώνουν τὸ φρόνημα ποὺ εἶχε ἐπιβληθεῖ στοὺς συνέδρους.

Κατὰ τὶς συζητήσεις ἦταν ἀδύνατον νὰ ἀρθρωθεῖ ὀρθόδοξος θεολογικὸς λόγος χωρὶς νὰ γίνεῖ προσπάθεια ἀκυρώσεώς του.

Μόνιμη ἐπωδὸς σὲ κάθε συζήτηση ἦταν ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητος ὅλων τῶν χριστιανῶν, ὡσὰν τὸ μόνον ἔργο τῆς Συνόδου νὰ ἦταν ἡ προσπάθεια ὁμοσπονδοποιήσεως τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν παπικὴ παρασυναγωγὴ καὶ τὶς προτεσταντικὲς παραφυάδες μετὰ ἀπὸ ἀμοιβαῖες ὑποχωρήσεις.

Τὰ δογματικά, θεολογικά, ἐκκλησιολογικὰ ζητήματα σὲ πολλοὺς ἐκ τῶν συνοδικῶν προκαλοῦσαν, ὅπως εἰπώθηκε ἐπιτυχῶς, «ἀλλεργία»!

Ἦταν ἀδύνατον νὰ ἀκούσουν, πολὺ περισσότερο νὰ συμμετάσχουν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν σὲ συζητήσεις ποὺ ἀφοροῦσαν τὴν ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία καὶ Τριαδολογία, ὅπως διαπιστώνει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ἱερόθεος.

Ἦ ἀποκλειστικότητα τῆς Ὁρθόδοξου Ὁδοῦ γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρία δὲν συνεζητεῖτο, ἐνῶ πρακτικά, στὶς ἐκφερόμενες ἀπόψεις κυριαρχοῦσε ἡ ἀρχὴ τῆς περιεκτικότητος.

Πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπισκόπων, μηδὲ ἐξαιρουμένων καὶ κάποιων Πατριαρχῶν, δέχονταν τὸ ὑποστατὸ καὶ ἔγκυρο τοῦ βαπτίσματος τῶν Παπικῶν καὶ προτεσταντῶν.

Μὲ ὅλες αὐτὲς καὶ πολλὰς ἄλλες τοποθετήσεις τῶν συνοδικῶν ἱεραρχῶν, ἠχεῖ ὑποκριτικὴ ἢ θέση τοῦ τελικοῦ κειμένου «Σχέσεις τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον», ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία» εἶναι «ἡ Μία Ἁγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία...».

* * *

Β) Συνοδικότητα. Ὁρθῶς εἰπώθηκε, ὅτι «ἡ Σύνοδος ἢ ὁποία

συνήλθε στην Κρήτη... ἦταν Σύνοδος Προκαθημένων με τὶς συνοδείες τους»¹.

Τέσσερις Ἐκκλησίες δὲν παρευρέθηκαν, μόνο ἀντιπροσωπεῖες καὶ ὄχι ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἔλαβαν μέρος, καὶ ψήφισαν μόνο οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν, δέκα (10) ὅλοι καὶ ὅλοι!

Καὶ ἐνῶ δόθηκε στοὺς παρευρεθέντες ἐπισκόπους τὸ δικαίωμα νὰ υπογράψουν τὰ ψηφισθέντα κείμενα, ἡ Σύνοδος (δηλ. ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης) ἀποδέχθηκε τὴν αὐθαίρετη ὑποκατάσταση τῶν ὑπογραφῶν κάποιων ἐπισκόπων τῆς Κύπρου ἀπὸ τὴν ὑπογραφή τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κύπρου κάτω ἀπὸ τὸ κείμενο «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον», τὸ ὁποῖο οἱ ἴδιοι δὲν ὑπέγραψαν.

Αδιαφόρησε ἐπίσης γιὰ τὴν ἔλλειψη ὑπογραφῶν τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἀρκουμένη μόνο στὴν ψήφο τοῦ Πατριάρχου Σερβίας. **Κ**αὶ τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ἀντι-συνοδικότητος ἦταν ἡ ἐκ μέρους μόνο τοῦ Πατριάρχου (τῆ ὑποδείξει τὶς πιὸ πολλές φορές τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου) τελικὴ λύση ποὺ δινόταν σὲ κάθε ἀμφισβητούμενο ζήτημα.

Αξία προσοχῆς εἶναι νομίζουμε ἡ τοποθέτηση τοῦ ἀγίου Ἰουστίνου στὸ θέμα τῆς Συνοδικότητος:

«Η Ἐκκλησία εἶναι Ἀποστολικὴ Καθολικὴ καὶ Συνοδικὴ μόνον διὰ τῶν ἐπισκόπων τῆς ὡς κεφαλῶν ἡ προϋσταμένων τῶν πραγματικῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων τῶν ἐπισκοπῶν. **Τ**ὰ δὲ ἱστορικῶς διαμορφωθέντα καὶ διὰ τοῦτο μεταβαλλόμενα καὶ τρεπτὰ σχήματα καὶ “συστήματα” τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας: τὸ μητροπολιτικόν, τὸ ἀρχιεπισκοπικόν, τὸ πατριαρχικόν, τὸ πενταρχικόν, τὸ αὐτοκέφαλον, τὸ αὐτόνομον καὶ τᾶλλα, καθ’ ὅσον ὑπῆρχον καὶ καθ’ ὅσον θὰ ὑπάρξουν, δὲν ἔχουν καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔχουν ὀριστικὴν καὶ ἀποφασιστικὴν σημασίαν εἰς τὸ συνοδικὸν σύστημα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. **Ε**πὶ πλέον δέ, ταῦτα δύνανται ἐνίστε νὰ καταστήσουν καὶ ἐμπόδιον εἰς τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν καὶ ἔκφρασιν τῆς καθολικότητος ἐκάστης Ἐκκλησίας καὶ τῆς συνοδικότητος ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐμπόδιον δὲ γίνονται, ὅταν δι’ αὐτῶν συγκαλύ-

¹ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου, Ἡ «Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος» στὴν Κρήτη (σελ. 473).

πτουν, παραγκωνίζουν, άπωθούν εις δευτέραν μοίραν ή άκόμη και ύποκαθιστούν τόν έπισκοπικόν χαρακτήρα τής δομής και τής ζωής τής Έκκλησίας και τών Έκκλησιών. **Και άναμφιβόλως εις τουτο άκριβώς έγκειται μία τών βασικών διαφορών μεταξύ τής όρθοδόξου και τής παπικής έκκλησιολογίας»** (Υπόμνημα, σελ. 13).

* * *

Γ) Τα ψηφισθέντα κείμενα. Οι τελικές αποφάσεις τής Συνόδου έχουν σοβαρό έλλειμμα όρθοδοξίας, διότι,

α) όπως όρθά έπιστημάνθηκε δέν άντιμετωπίσθηκε κανένα δογματικό ζήτημα, ζήτημα δηλαδή πού νά άφορά στην σωτηρία του άνθρώπου, δέν όριοθετήθηκε ή Όρθή Πίστη τής Έκκλησίας έναντι τών αίρέσεων, δέν καταγνώσθηκαν με δογματικούς όρους οι αίρετικές κακοδοξίες πού κυριαρχούν στον δυτικό «χριστιανικό» κόσμο. **Οι** λέξεις «αίρεσις» και «αίρετικοί» είναι άποϋσες στα τελικά κείμενα.

β) Στο κείμενο «Η άποστολή τής Όρθοδόξου Έκκλησίας εις τόν σύγχρονον κόσμο» γίνεται λόγος για ζητήματα πού δέν άφορούν άμεσα στη σωτηρία μας.

Τα ζητήματα αυτά παρουσιάζονται σε ειδικά κεφάλαια όπως «Περί έλευθερίας και ευθύνης», «Περί ειρήνης και δικαιοσύνης», «Περί ειρήνης και άποτροπής του πολέμου», «Η Όρθόδοξη Έκκλησία έναντι τών διακρίσεων», «Η άποστολή τής Όρθοδόξου Έκκλησίας ως μαρτυρία αγάπης έν διακονία».

Προς άρσιν παρεξηγήσεων, τονίζουμε, ότι όλα αυτά τα θέματα άντιμετωπίζονται μέσα στην αγία Γραφή και την διδασκαλία τών άγίων Πατέρων, οι όποιοι με παρησία έλεγξαν την άδικία τών πλουσιών και τών άρχόντων.

Όλες οι τοπικές και Οικουμενικές Σύνοδοι, πού έχουν γίνει μέχρι τώρα, άσχολήθηκαν πάντοτε με θέματα δογματικά, ποιμαντικά, κανονιστικά άποβλέποντας στην άσφαλή όδo τής σωτηρίας τών Όρθοδόξων.

Ποτέ Μεγάλες Σύνοδοι δέν άσχολήθηκαν με θέματα παρόμοια με τα άνωτέρω ούτε έκαναν τέτοιες τοποθετήσεις, οι όποιες σε μεγάλο βαθμό θυμίζουν τις διακηρύξεις και τις άρχές τών διεθνών οργανισμών.

Οι συνοδικές αυτές διακηρύξεις μετακινούν τo κέντρο βάρους του σκοπού τής Συνόδου από την σωτηριώδη για τόν άνθρωπο άποστολή της σε έκκοσμικευμένες προτεραιότητες συμβατές με τα διεθνή συμφέροντα.

γ) Στο Κείμενο «Το Μυστήριο του Γάμου και τα Κωλύματα

αὐτοῦ» καταπατήθηκε ὁ 72ος Κανὼν τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐπιτρέποντας συνοδικῶς τὸν γάμο ὀρθοδόξων μὲ αἵρετικούς «ἐν πνεύματι ποιμαντικῆς διακρίσεως».

Αὐτὴ ἡ τοποθέτηση θὰ ἔχει ὡς συνέπεια τὴν ἀκόμη περισσότερο ἄμβλυνση τῆς ὀρθοδόξου συνειδήσεως τῶν πιστῶν, ἐνῶ μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ πολλοὶ ἐκ τῶν συμμετεχόντων στὴν Σύνοδο ἱεραρχῶν κατέληξαν στὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐφόσον εὐλογοῦμε τὸν γάμο ὀρθοδόξου-έτεροδόξου σημαίνει ὅτι δεχόμεθα τὸ βάπτισμα τῶν ἑτεροδόξων, ἐνῶ πιδ «προχωρημένη» ἄποψη διατυπώθηκε ἀπὸ ἄλλους, ὅτι γι' αὐτὸ ἐπίσης θὰ μπορούμε νὰ τοὺς δίδουμε ἀνεπιφυλάκτως τὴν Θεία Εὐχαριστία!

δ) Ἡ θλιβερότερη γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπόφαση εἶναι αὐτὴ τοῦ 6ου Κειμένου «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον».

Στὴν ἀρχικὴ μορφή τοῦ Κειμένου περιλαμβανόταν ἡ φράση: **«Ἡ** Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὴν ἱστορικὴν ὕπαρξιν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ κοινοτήτων μὴ εὐρισκομένων ἐν κοινωνία μετ' αὐτῆς».

Ἡ ἐλληνικὴ ἀντιπροσωπεῖα τῶν ἱεραρχῶν κατέθεσε πρόταση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ σχετικὴ φράση ἔπρεπε νὰ διαμορφωθεῖ ἔτσι:

«Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία γνωρίζει τὴν ἱστορικὴν ὕπαρξιν ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν καὶ κοινοτήτων μὴ εὐρισκομένων ἐν κοινωνία μετ' αὐτῆς».

Δυστυχῶς, ἡ πρόταση αὐτὴ δὲν ἔγινε ἀποδεκτὴ, καὶ ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας ποὺ παρευρέθηκε στὴν Κρήτη, ὑπερβαίνοντας τὴν ἐξουσιοδότηση τῆς ἱεραρχίας, κατέθεσε τὴν ἀκόλουθη πρόταση:

«Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποδέχεται τὴν ἱστορικὴν ὀνομασίαν τῶν μὴ εὐρισκομένων ἐν κοινωνία μετ' αὐτῆς ἄλλων ἑτεροδόξων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν», ἡ ὁποία καὶ ἔγινε ἀποδεκτὴ μὲ χειροκροτήματα.

Μὲ τὴ διακήρυξη αὐτὴ ἀποδόθηκε *ἐκκλησιαστικότητα* στὸν Παπισμὸ, στοὺς Μονοφυσίτες, Ἀγγλικανοὺς καὶ τὶς ἄλλες προτεσταντικὲς παραφυάδες.

2. Ἡ θεολογικὴ συμβολὴ τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου

Ἐν προκειμένῳ, θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε τὴν σημαντικὴ θεολογικὴ προσπάθεια ποὺ κατέβαλε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου

καὶ Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέος γιὰ νὰ υἰοθετηθεῖ ἡ ὀρθόδοξη τοποθέτηση τῆς ἱεραρχίας, δηλ. ὅτι ἐκτὸς τῆς Μιᾶς Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν ἄλλες Ἐκκλησίες.

Ἐξήγησε τὴν ὀρθόδοξη θέση του σὲ σχετικὴ παρέμβαση κατὰ τὴ διάρκεια τῆς σχετικῆς συζητήσεως καὶ δὲν ὑπέγραψε τὸ σχετικὸ Κείμενο.

Ἡ συμβολὴ τοῦ ἁγίου Ναυπάκτου δὲν ἀφοροῦσε μόνο στὴν θεολογικὴ συζήτηση πάνω στὴν συγκεκριμένη ἐπίμαχη φράση, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες τοποθετήσεις τῶν ὑπὸ ἔγκρισιν κειμένων κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου.

Ὀὐσιαστικὴ ἦταν ἡ τοποθέτησή του στὸ ζήτημα τῆς ἐσφαλμένης θεολογίας τοῦ προσώπου καὶ τῆς κοινωνίας προσώπων στὴν Ἁγία Τριάδα, ὅπως διατυπώνεται στὸ κείμενο «Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον».

Ἐξήγησε, ὅτι «στὸν Τριαδικὸ Θεὸ δὲν ὑπάρχει κοινωνία προσώπων, ἀλλὰ κοινωνία φύσεως καὶ περιχώρηση προσώπων», καὶ ἀναίρεσε τὴν θέση τοῦ ἀνωτέρω κειμένου ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι «κοινωνία προσώπων ἀντανακλώντων κατὰ χάριν διὰ τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ Τριάδι ζωὴν καὶ κοινωνίαν τῶν θείων προσώπων» (σελ. 656).

Ἀπέδειξε θεολογικά, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀναλογία ὄντος (*analogia entis*), δηλ. ἀναλογία μεταξὺ τοῦ κτιστοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἀκτίστου Θεοῦ καὶ ὅτι δὲν γνωρίζουμε τὴν ἐνδοτριαδικὴ ζωὴ καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἀναλογία μὲ τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις.

Πρὸς τοῦτο, πλὴν ἄλλων, ἐπεκαλέσθη τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, ὁ ὁποῖος γράφει ὅτι «δὲν ὑπάρχει κανένα ὑπόδειγμα στὴν φύση ποὺ νὰ εἰκονίζη τὸν Τριαδικὸ Θεὸ» (σελ. 650).

Ὁλη ἡ συνεισφορὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἱεροθέου μὲ τὶς τοποθετήσεις ποὺ ἔκανε ἐπὶ τῶν θεολογικῶν θεμάτων ποὺ ἀνέκυψαν κατὰ τὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης, ἔχει πίσω της ἓνα θεολογικὸ ἔργο πολλῶν χρόνων.

Ὁλη αὐτὴ ἡ θεολογικὴ ἐργασία-προεργασία καὶ ἡ συμμετοχὴ του στὴν Σύνοδο ἀπεικονίζεται μὲ ἐνάργεια στὸν τόμο «Ἡ “Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος” στὴν Κρήτη - Θεολογικὲς καὶ ἐκκλησιολογικὲς θέσεις» (750 σελίδες), ποὺ συνέγραψε ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροθέος καὶ ἐξέδωσε ἡ Ἱ. Μονὴ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου.

Στὸν τόμο αὐτὸν δημοσιεύονται ἐργασίες προγενέστερες, σύγχρονες καὶ μεταγενέστερες τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης.

Ὁ βασικὸς του ἄξονας εἶναι ἡ δογματικὴ-θεολογικὴ-κανονικὴ κατοχύρωση τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας.

Τὰ περισσότερα θέματα πού ἀναπτύσσονται στο βιβλίο, π.χ. «τὸ Χριστολογικὸ θεμέλιο τῆς ἐκκλησίας» (σελ. 57-74), «Ἡ σύνοδος τῶν Πατριαρχῶν τοῦ ἔτους 1756» (σελ. 77-101), «Ἡ Β' Βατικανὴ Σύνοδος καὶ ἡ νέα θεολογία καὶ ἐκκλησιολογία της» (σελ. 102-115), «Τὰ χαρισματικὰ καὶ τὰ κανονικὰ ὄρια τῆς Ἐκκλησίας» (σελ. 553-589), παρουσιάζουν καὶ κατοχυρώνουν τὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησιολογία, φωτίζοντας καὶ ἀναλύοντας ὅλες τὶς πλευρὲς της.

Ἀκόμη καὶ τὴν φιλοκαλικὴ διάσταση τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τὴν συνδέει ὀργανικὰ μὲ τὴν Ἐκκλησία ὡς «κοινωνία θεώσεως» (σελ. 61-64). **Ἡ** θέση τοῦ βαπτίσματος, τὸ ὑποστατὸ ἢ ἀνυπόστατο τοῦ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν (σελ. 266-268), «Ἡ “ὁμολογιακὴ” διγλωσσία...» (σελ. 179-196), ὅλα σχετίζονται μὲ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ δικαίως ἀφοῦ ἡ πίστη στὴν Ἐκκλησία περιλαμβάνεται στο Σύμβολο τῆς Πίστεως, ἐπειδὴ, ὅπως τὸ κηρύττει ὁ Ἄπ. Παῦλος: «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. ζ' 15).

Μὲ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλο καὶ μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀπόδοση ἐκκλησιαστικότητος στὸν δυτικὸ «χριστιανικὸ» κόσμο ἀνατρέπει ἐπίσης τὰ ὀρθολογιστικὰ ἐπιχειρήματα τῶν οἰκουμενιστῶν, ἐξηγώντας π.χ. ὅτι σὲ συνοδικὸ κείμενο πού ἀπαιτεῖ δογματικὴ ἀκρίβεια δὲν μπορεῖ ὁ ὅρος «Ἐκκλησία» νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς τεχνικὸς ὅρος (*terminus technicus*) καὶ ὅτι ἡ φράση «ἱστορικὴ ὀνομασία» στο 6ο Κείμενο κρύβει ἓνα ἐκκλησιαστικὸ *νομιναλισμὸ* γιατί «δὲν ὑπάρχει ὄνομα χωρὶς ὑπαρξῆς».

Πλὴν τῶν θεολογικῶν κειμένων του, ὁ Σεβασμιώτατος περιλαμβάνει στο βιβλίο αὐτό, ὅλη τὴν ἱστορία τῆς «Μεγάλης Συνόδου», τὴν προετοιμασία της διὰ τῶν πανορθόδοξων Διασκέψεων, τὴν ἀλληλογραφία του μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο σχετικὰ μὲ τὰ ἔγγραφα τῶν Διασκέψεων, ὅσα διημείφθησαν κατὰ τὶς συνεδριάσεις τῆς Μ. Συνόδου, τὶς παρεμβάσεις του καὶ τὶς ἐκτιμήσεις του γιὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀποτελεῖ νομίζουμε ἓνα βοήθημα μὲ κατανοητὸ θεολογικὸ λόγο γιὰ κάθε μελετητὴ τῆς Συνόδου καὶ γιὰ κάθε κληρικὸ καὶ λαϊκό, πού ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχει μιὰ πλήρη, σφαιρικὴ εἰκόνα γιὰ τὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης.

3. Ἡ Σύνοδος τῆς Κρήτης δὲν ἀποτελεῖ συνέχεια τῶν Μεγάλων Συνόδων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

Ἐπανερχόμενοι στὴν τελικὴ ἀποτίμησή μας γιὰ τὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης, νομίζουμε, ὅτι ἡ Σύνοδος αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ ὑπὸ καμμιὰ

έννοια συνέχεια τῶν Μεγάλων Συνόδων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι μὲ τὶς ἀποφάσεις της

α) δὲν διακηρύσσει τὴν ἀπόλυτη μοναδικότητα, τὴν ἀποκλειστικότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας·

β) δὲν στερεώνει στὶς συνειδήσεις τῶν πιστῶν τὸ Ὁρθόδοξο φρόνημα·

γ) δὲν καταδικάζει τὶς παλαιῆς αἱρέσεις τοῦ Παπισμοῦ καὶ προτεσταντισμοῦ. Ἀντιθέτως ἀπέδωσε σ' αὐτὲς ἐκκλησιαστικότητα. Ἐπίσης δὲν κατεδίκασε οὔτε τὶς νεοφανεῖς αἱρέσεις ποὺ μὲ ποικίλα προσωπεῖα παραπλανοῦν τοὺς Ὁρθοδόξους·

δ) δὲν σεβάστηκε τὸ συνοδικὸ σύστημα μὲ τὴν ἐπιλεκτικὴ συμμετοχὴ τῶν ἐπισκόπων σ' αὐτήν·

ε) ἀναγνώρισε θετικὸ ρόλο στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπικρότησε τὴν συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στοὺς ἀτελέσφορους Διαλόγους μὲ τοὺς ἑτεροδόξους.

* * *

Ἀσφαλῶς ὑπάρχουν καὶ ὀρθόδοξες θέσεις μέσα στὰ ψηφισθέντα κείμενα, ὅπως π.χ. ὅτι οἱ Σύνοδοι ἐπὶ Μ. Φωτίου καὶ ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ εἶναι «καθολικοῦ κύρους», τὸ Κείμενο γιὰ τὴ σπουδαιότητα τῆς νηστείας, ὀρισμένες ὀρθόδοξες τοποθετήσεις διάσπαρτες στὴν «Ἐγκύκλιο τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Συνόδου», στὸ «Μήνυμα τῆς ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου πρὸς τὸν Ὁρθόδοξο λαὸ» καὶ ἄλλοῦ.

Ὅμως οἱ ἐπὶ μέρους ὀρθόδοξες θέσεις δὲν ἀρκοῦν γιὰ νὰ προσδώσουν ὀρθόδοξο συνοδικὸ χαρακτήρα στὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης, καθόσον τὸ πνεῦμα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ διαπνέει ὅλες τὶς ἐργασίες καὶ τὶς ἀποφάσεις της.

Ἐκτὸς αὐτοῦ γιὰ τὴν Σύνοδο ὑπάρχουν ἀντιδράσεις στὸν ὀρθόδοξο κλῆρο καὶ τὸν λαό. Τέλος ἀσκήθηκε ἀρνητικὴ κριτικὴ καὶ ἀπὸ τὶς μὴ συμμετασχούσες στὴν Σύνοδο ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες.

Τί ἀπομένει; **Ἡ** ἐλπίδα τῆς συγκροτήσεως μιᾶς ἀληθινᾶ Μεγάλης Συνόδου, ἡ οποία θὰ καταργήσει τὶς ἐσφαλμένες, ἀντορθόδοξες ἀποφάσεις καὶ θὰ καταδικάσει τὸν ἐχθρὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος, τὸν Οἰκουμενισμό.

Ἐκ τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς

(*) Βλ. <https://orthros.eu>. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.